

Maakunnalliset oppimispaikkaverkostot

Rauli Sorvari

Koulutuspäällikkö
Keski-Suomen liitto
rauli.sorvari@keskisuomi.fi

Alueen kilpailukykyä voidaan arvioida ennen kaikkea alueen menestyksellä. Alueellisen kehityksen kannalta osaamisella ja koulutuksella on tänä päivänä huomattava merkitys. Maakunnan osaaminen puolestaan näyttäytyy ja sitä voidaan arvioida useista eri näkökulmista. Tällaisia ovat erityisesti

- Elinkeinojen ja elinkeinorakenteen kilpailukyky eli kärki- ja kasvuyritykset ja niiden osaaminen, tuotteet ja palvelut sekä yritysten liiketoiminnalliset verkostot, toimialat ja klusterit;
- Koulutus- ja ammattirakenteet maakunnassa eli miten koulutettua työvoimaa on ja millaista työtä se tekee;
- Osaamis- ja koulutusorganisaatioi-

den vahvuudet, vetovoimaisuus ja kyky tarjota osaavaa työvoimaa maakunnan tarpeisiin;

- Alueellisten kehittämistoimenpiteiden ja lisäpanostusten kohdistuminen osaamiseen ja osaamisympäristöjen kehittämiseen;
- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan laajuus, kohdistuminen, sovellukset ja sen käytössä olevat resurssit;
- Osaamisen ja osaamisorganisaatioiden kansainvälinen kilpailukyky ja verkottuminen;
- Alueellisen oppimispaikkaverkoston monipuolisuus ja kattavuus.

Aluekehittämistyössä Keski-Suomi on valinnut perusstrategiakseen maakunnan kehittämisen oppivana alueena. Maakuntasuunnitelma kuvaa oppivaa aluetta seuraavasti:

”Keski-Suomi kehittyy alueellisesti oppivana alueena. Tämän perustana on eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja kumppanuus. Yhdessä oppimalla vahvistetaan kilpailukykyä osaamista tuottamalla, välittämällä ja soveltamalla. Tietoyhteiskunnan mahdollisuuksia hyödyntävä oppiminen ja oppimisympäristöjen kehittyminen ovat tällöin tärkeässä asemassa. Oppiva alue rakentaa myös aktiivisesti maakuntaan tarvittavia tieto- ja innovaatioverkostoja. Koulutuksen tarjontaa kehitetään yritysten ja työpaikkojen koulutustarpeita ennakoivaksi ja joustavasti osaamistarpeita tyydyttäväksi. Osaamisen vahvistamisen vaikuttavuus ja yhteistyön tarve edellyttävät alueellisesti ja seudullisesti toimintakykyisiä kehittämis- ja osaamisorganisaatioita sekä työelämän verkostoja. Panostamalla oppimiseen ja verkottumiseen kaikilla tasoilla ja alueilla osaamisen vahvistamisella vastataan maakunnan kehittämishaasteisiin ja luodaan mahdollisuuksia.”

Oppivan alueen lähtökohdista oli luontevaa, että Keski-Suomen liitto yhteistyössä koulutuksen toimijoiden kanssa määritteli erääksi toteutuksen strategiseksi työkaluksi oppimispaikkaverkoston:

*”Maakunnan koulutustarjonnan mi-
sioksi voisi luonnehtia mahdollisimman
laajan, monipuolisen ja vaikuttavan osaa-
mistava vahvistavan oppimispaikkojen ver-
koston rakentaminen. Verkoston tehtävänä
on tuottaa, välittää ja soveltaa osaa-
mistava koko maakunnassa.”*

Ajatus oppimispaikkaverkостosta näkyy maakunnan eri suunnitelmissa ja ohjelmissa sekä käytännön hankkeiden toteutuksessa. Tämän mission mukaisesti Keski-Suomessa on viime vuosina systemaattisesti rakennettu oppimispaikkojen verkostoa ja osaamisohjelmaa, joiden tavoitteena on nivoa erilaisten osaajien tieto-, taito- ja kehittämismahdollisuudet yhteen ja tarjota keskustelumahdollisuus maakunnan kehittämisen lähtökohdista ja yhteisestä tahtotilasta asioiden eteenpäin viemiselle. Tähän liittyen on syntynyt maakunnallinen yhteistyön foorumi, jossa ovat osallisena 35 eri osaamisorganisaatioiden asiantuntijaa.

Oppivan alueen idean puitteissa on tehty yhteistä koulutus- ja osaamistarpeisiin liittyvää ennakointityötä ja työskennelty Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan näkemystä maakunnan koulutustarjonnasta vuonna 2008. Eri toimialoilla on yritysten ja koulutuksen tuottajien kesken katsottu alan ja alueen koulutustarpeita ja sovittu yhteistyöstä ja tarvittaessa myös työnjaosta koulutuksen tarjonnassa. Nyt haaste on siirtynyt maakunnan tasolta seuduille. Seutukunnat analysoivat omia kehittämis- ja kehittämistarpeitaan. Muutoksiin vastaamisessa ja pitkäjänteisemmässä kehittämissyhteis-

työssä niillä on käytettävissään nyt kehittyvä oppimispaikkaverkosto. Tuloksesta syntyy osaamisohjelma 2008 yhteisen pöydän ympärille ryhmittyneiden toimijoiden taitotiedon ja tahdon tuloksena (kuvio 1).

1. Kehittämissyhtiö
2. Yrittäjät
3. TE-keskus yrityspalvelut
4. TE-keskus työvoimatoimisto
5. Ammatillinen koulutus
6. Jyväskylän ammattikorkeakoulu
7. Jyväskylän yliopisto
8. Sivistystoimi
9. Peruskoulu
10. Lukio
11. Vapaa sivistystyö
12. Pilottihanke
13. Hankkeet
14. "Luova yhteistyökumppani"??

Kuvio 1. Seudullisen osaamisohjelman eri toimijat.

Perinteisesti eri koulutusorganisaatiolla kuten yliopistolla, ammattikorkeakoululla ja ammatillisilla oppilaitoksilla on ollut suuri merkitys maakunnallisessa kehittämistyössä ja koulutustarjonnassa. Yliopistoa on kuvattu maakunnallisen

kehityksen moottoriksi. Tämä rooli rajoittuu oppimispaikkaverkostossa eri tahoille. Yliopistokoulutus luo perustaa uusille elinkeinopoliittisille avauksille ja erityisesti tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Ammattikorkeakouluopetus tukee toimialojen ja kasvuyritysten kehitystä ja ammatillinen koulutus turvaa osaavan työvoiman saannin eri puolille maakuntaa. Kukin koulutusjärjestelmän osa toimii siis alueiden taloudellisen kehityksen kannalta eri tavoin kehityksen moottorina. Lisäksi aluekehitys kasvuseuduilla saa vauhtia osaamiskeskusohjelman, aluekeskusohjelman ja EU:n tavoiteohjelmien mahdollistamista lisäresursseinneista. Ne vahvistavat koulutusjärjestelmän kansallisia voimavaroja ja tukevat niiden perustehtävien hoitoa. Hyvänä esimerkkinä tästä toiminnasta ja oppimispaikkaverkoston kehittämisestä on myös Taitava Keski-Suomi-hanke, joka on kasvanut laajapohjaisen ammatillisen koulutuksen ja työelämän yhteistyön kautta maakunnan osaamisen vahvistamisen strategiseksi osaksi ja johon tässä lehdessä Hannu Salmisen ja Esko Junttilan artikkeleissa tarkemmin viitataan.

Oppimispaikkaverkoston rakenne

Koska oppimispaikkaverkoston toiminnalle on keskeistä yhteistyö ja osaamisen vahvistaminen maakunnassa, se koostuu hyvin monenlaisista osista. **Oppilaitokset** ja niiden kampukset kattavat yliopiston, ammattikorkeakoulun ja ammatillisten oppilaitosten lisäksi lukiot, peruskoulut, kansalais- ja työväenopistot sekä kansanopistot. Kehittämisen lähtökohtana näiltä osin ovat opiskelijoille tarjottavat opiskelutilat ja avoimet oppimisympäristöt, opetus ja opetuksen sisältö, opetuksen opettajare-

surssit sekä opetuksellinen ja sivistyksellinen yhteistyö. **Kansalaislähtöiset oppimisyhteisöt** rakentuvat erityisesti kansalais- ja työväenopistojen sekä kansanopistojen varaan. Oppivan maakunnan kehitystä tukevat myös muut oppivat yhteisöt. Tällaisia ovat monenlaisten opintopiirien lisäksi erilaisiin mm. hankkeisiin ja kylätoimintaan liittyvät yhteiset työ- tai oppimisyhteisöt. Nämä tukevat kansalaisten oppimiseen ja moniin osaamisen alueisiin kohdistuvaa kehitystä usein myös ammatillisesti.

Erityisen tärkeä rooli alueellisessa osaamisen vahvistamisessa on erilaisilla **työyhteisöillä**. Oppimispaikkaverkostossa ne muodostavat yhteyden työelämän muutoksiin ja tarjoavat **työssä oppimisen paikan** sekä nuorisoasteen koulutuksen että aikuiskoulutuksen toteutukselle. Toimijoita ovat sekä yritysten että julkishallinnon työpaikat ja tältä osin kehittäminen perustuu vahvaan ja monipuoliseen koulutuksen työelämäyhteyksien kehittämiseen. Tietotekninen kehitys puolestaan luo vähitellen maakunnassa asuville **e-oppimisen paikan tietoverkossa**. Näitä mahdollisuuksia edustavat eri tavoin palvelevat virtuaaliset oppilaitokset ja verkkokoulut, joista tässäkin lehdessä Pienimaan ja Pietiläisen artikkelissa keskustellaan. Jatkovana haasteena on oikean sisällön tuottaminen ja oikein toteutettu opintoihin liittyvä vuorovaikutus.

Nämä kaikki oppimispaikkaverkoston osat ja niiden koulutuksellinen tarjonta kohtaavat niin alueilla, maakunnissa, kuin seuduilla. Se yhteistyö, joka tällöin tarvitaan, rakentaa **seudullista oppimispaikkaverkostoa** ja yhteistyön muotoja. Tätä luonnehtii kuva 1 seudullisen yhteistyön ja yhteisen kehittämisen

toimintamallista erityisesti Keski-Suomessa ja sen eri seuduilla.

Maakunnan kehityksen kannalta on tärkeää, miten kysyntälähtöistä koulutuksen tarjonta on ja millä tavoin erilaiset koulutuksen todelliset ja ennakoitavat tarpeet voidaan tyydyttää. Erityisen merkitykselliseksi muodostuu se, miten kattavasti koko maakunta ja sen eri osat tavoitetaan. Osaamisen kehittämällä on erilaiset lähtökohdat eri ympäristöissä ja alueilla. Haaste tuottaa osaavaa korkean tieto- ja taitotason omaavaa työvoimaa kasvaa jatkuvasti. Tähän liittyy myös väestön ikääntymisestä johtuva, jatkuvasti lisääntyvä aikuiskoulutuksen tarve. Meneillään oleva kehitys korostaa siis sitä, miten eri-ikäiset oppijat tavoitetaan ja miten heille tehdään mahdolliseksi oman osaamisen kehittämisen henkilökohtaistaminen. Eri koulutusasteiden ja niiden koulutustarjonnan jalkautuminen maakuntaan rakentaa osaltaan monipuolista oppimispaikkaverkostoa ja maakunnan koulutustarjonnasta alueellista kokonaisuutta.

Keski-Suomen kehittämässä oppimispaikkaverkoston liittyvä työ on synnyttänyt vahvaa yhteistyötä. Se on suunnannut kehittämistyötä ja synnyttänyt tältä pohjalta perusteltuja ja vaikuttavia koulutuksen kehittämishankkeita. On syntynyt opetukseen toteutukseen liittyviä innovaatioita ja yrittäjyyden vahvistamiseen liittyviä uusia opetuksen muotoja. Näistä erityisen merkittävä on yrittäjyyden oppimispaikkaan liittyvä kehittämistyö ammatillisessa koulutuksessa.

Oppimispaikkaverkosto osoittaa eri toimijoille kaiken koulutuksen tärkeyden ja yhteistyön tärkeyden maakunnallisessa kehittämässä. Ammatillisella koulu-

tuksella on aluekehitystä ajatellen suuri merkitys. Ennakoidusta työvoimatarpeesta on arviolta puolet ammatillisen koulutuksen omaavaa. Vastaavasti aikuiskoulutus nostaa aikuisväestön ammatillisen koulutuksen tasoa ja tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia tutkintojen suorittamiselle. Oppimispaikkojen verkosto tarjoaa ammatilliselle koulutukselle sen eri osien kautta mahdollisuuden uudistua ja tavoittaa alueellisesti kattavasti maakunnan eri tarpeet. Ammatillinen koulutus voi toimia monin tavoin maakunnan kehittämistyössä taloudellisen ja seudullisen kehityksen moottorina. Näin ammatillinen koulutus asemoituu Keski-Suomen vision ”Tiedolla, taidolla ja yrittäjyydellä tulevaisuuttaan rakentava elämänlaadun maakunta” toteuttajaksi.